

Tak vidíme,
jak Kritias navštěvoval
Sokrata a jaký názor
měli jeden na druhého.
Navíc dodávám,
že se nemůžeme naučit
nic o člověku,
kterého nemáme rádi:
proto když Kritias
a Alkibiades nedosáhli
se Sokratem
velkého zlepšení,
příčinou bylo to,
že jej nikdy neměli rádi.
Neboť pokaždé, když
s ním konverzovali,
vždy se raději ucházeli
o konverzaci těch,
kdo byli zaměstnáni
ve veřejných záležitostech,
neboť neměli jiného úmyslu,
než vládnout.

[...]
Kritias a Alkibiades
však již se Sokratem
nepokračovali dlouho,
poté co nabyli dojmu,
že se zlepšili
a nabyli jistých
výhod oproti
ostatním občanům,
neboť mimoto,
že nepovažovali
jeho konverzaci
za velmi příjemnou,
nelíbilo se jim,
že si uložil
je kárat za jejich chyby;
a tak se
neprodleně
oddali veřejným
záležitostem, aniž by
kdy měli
jiný záměr.
Běžnými společníky
Sokrata byli
Krito, Chaerephon,
Chaerecrates, Simmias,
Cebes, Faedon,
a někteří další;

z nichž žádný
jej nenavštěvoval,
aby se naučil
hovořit výmluvně,
ať na shromážděních
lidí, nebo
u soudů
před soudci;
nýbrž aby se mohli
stát lepšími lidmi,
a věděli,
jak se chovat
vůči svým sluhům,
svým příbuzným,
svým přátelům,
a svým spoluobčanům.
Všichni tito lidé vedli
velmi čisté životy;
ať je uvážíme
za jejich mládí,
nebo prozkoumáme jejich
chování v pokročilejším
věku, zjistíme,
že se nikdy neprovinili
žádným zlým skutkem,
ne, že nikdy nedali
ani nejmenší důvod
k podezření, že tak učinili.
Ale žalobce uvádí,
že Sokrates
vybízel děti
k pohrdání svými rodiči,
přesvědčujíc je,
že byl schopnější než oni,
v jejich poučování;
a říkajíc jim, že
stejně jako zákony dovolují
člověku spoutat vlastního
otce, pokud jej dokáže
usvědčit z choré mysli,
tak obdobným způsobem
je jen spravedlivé,
aby člověk vynikající mysli
uvrhnul druhého,
který nemá tolik porozumění,
do pout.
Nemohu popřít pouze,
že Sokrates něco takového
mohl říct;
ale nemyslel to

v tom smyslu,
ve kterém to
žalobce uváděl:
a plně odhalil,
co mínil
těmito slovy,
když řekl,
že ten, kdo by
předstíral poutání druhých
kvůli jejich
nevědomosti, by se musel,
ze stejného důvodu
podvolit tomu,
aby byl sám spoután
lidmi, kteří vědí
více než on.
Proto tak často hovořil
o rozdílu
mezi pošetilostí
a nevědomostí;
a pak jednoduše řekl,
že hlupáci a šílenci
by také měli být
spoutáni, jak pro jejich
vlastní dobro, tak pro
dobro jejich přátel;
ale že ti, kteří jsou
nevědomí věci,
které by měli znát,
by měli být
poučeni těmi,
kteří jim rozumějí.
Žalobce pokračuje,
že Sokrates nejenom
učil lidi, aby pohrdali
svými rodiči, nýbrž
i svými ostatními
příbuznými; neboť řekl,
že pokud je člověk nemocný,
nebo je právně souzen,
nejsou to jeho příbuzní,
nýbrž lékaři
či advokáti, kteří
jsou mu prospěšní.
Dále prohlásil,
že Sokrates, hovoříc
o přátelích, řekl že
je k ničemu chovat
přízeň k jakémukoliv
člověku, pokud není

v naší moci mu posloužit;
a že jediní přátelé,
kterých bychom si měli
cenit, jsou ti, kteří vědí,
co je pro nás dobré
a mohou nás tomu naučit:
tak, říká žalobce,
Sokrates,
přesvědčováním mladých,
že byl nejmoudřejším
ze všech lidí
a nejschopnějším
ustavit druhé na správnou
cestu k moudrosti,
je přiměl uvěřit,
že zbytek lidstva
byl ničím
ve srovnání s ním.
Vskutku si vzpomínám,
že jsem jej
občas slyšel tímto
způsobem hovořit o rodičích,
příbuzných a přátelích;
a mimo jiné pozoroval,
zda rozumím, že
když duše, ve které
sídlí porozumění,
vyjde z těla, brzy
pohřbíme tělo;
a ačkoliv by patřilo našemu
nejbližšímu příbuznému,
snažíme se jej dát pryč
z našeho zraku tak rychle,
jak je to jen přiměřené.
Navíc, ačkoliv každý člověk
do značné míry
miluje své tělo,
nemáme žádné rozpaky
z něj odebrat vše,
co je přebytečné,
z tohoto důvodu si stříháme
naše vlasy a naše nehty,
odstraňujeme svá kuří oka
a své bradavice,
a vkládáme se
do rukou chirurgů
a podstupujeme leptání
a řezání; a poté,
co nám způsobili
mnoho bolesti, myslíme si,

že jsme zavázáni
dát jim odměnu:
proto také pliveme,
neboť chrchel
je v ústech k ničemu,
nýbrž naopak
je obtěžující.
Ale Sokrates těmito, nebo
podobnými rčeními,
nezamýšlel vyvodit,
že člověk by měl pochovat
svého otce zaživa,
nebo že bychom si měli
useknout své nohy a paže;
měl pouze v úmyslu nás
naučit, že co je zbytečné,
je zavřehodné,
a nabádat každého člověka,
aby se zlepšil a stal se
prospěšným pro ostatní;
do konce, že pokud
si přejeme mít uznání
svého otce, svého bratra,
či kteréhokoliv příbuzného,
neměli bychom se tolik
spoléhat na svůj původ
a pokrevní příbuzenství,
stejně jako bychom se
neměli snažit
být vždy užitečnými těm,
jejichž úctu
bychom rádi získali.
Žalobce navíc proti
Sokratovi uvádí,
že byl tak zlomyslný,
že volil ty pasáže
nejslavnějších básníků,
které obsahovaly
ta nejhorší poučení,
a že jich užíval
lstivým způsobem,
aby kázal špatnosti
nespravedlnosti a násilí:
jako tento Hesiodův verš,
„Nevíte zaměstnání,
víňte zahálku.“
A předstírá,
že Sokrates prohlásil
tuto pasáž za důkaz,
že básník chtěl říci,

že bychom neměli
pohlížet na žádné zaměstnání
jako na nesprávné nebo
nečestné, pokud z něj
dokážeme získat prospěch.
Toto je však vzdáleno
od Sokratových
myšlenek; ale,
neboť byl vždy toho názoru,
že zaměstnání
a práce jsou lidem
prospěšné a ku cti,
a že zahálka je zlem,
vyvodil, že ti,
kdo se zaobírají
čímkoliv, co je dobré,
jsou vskutku zaměstnání;
avšak že karbaníci
a zhýralí lidé
a všichni, kdo nemají
žádná zaměstnání mimo těch,
která jsou škodlivá
a špatná, jsou zahálčiví.
Tedy, v tomto smyslu,
není pravdou říci:
„Nevíte zaměstnání,
víňte zahálku“?
Žalobce obdobně uvádí,
že Sokrates často opakoval
řeč Ulysea
z Homéra;
a z toho
vyvozuje,
že Sokrates učil,
že básník radil
bít chudé a zneužívat
prostý lid.
Ale je zřejmé, že Sokrates
nemohl nikdy vykreslit
z těch básnickových veršů
tak divoký
a nepřírozený závěr,
neboť by mluvil
sám proti sobě,
protože byl tak chudý,
jako všichni kolem.
Co měl na mysli,
bylo tedy pouze to,
že lidmi rady či výkonu
nejsou ti,

kteří se nehodí,
aby radili ve městě,
ani aby sloužili v armádě,
a jsou přesto pyšní
a nestoudní, měli by být
přivedeni k rozumu,
i kdyby disponovali
velkým bohatstvím.
A toto bylo skutečné
Sokratovo mínění,
neboť miloval lidi
nízkého postavení
a projevoval velikou uctivost
ke všem třídám lidí;
tak moc, že kdykoliv
byl konzultován
ať Atéňany
nebo cizinci,
nikdy by si nic nevzal
od žádného člověka
za poučení, která
jim dal, nýbrž předával
svoji moudrost volně
a bez odměny,
celému světu; zatímco ti,
kdo zbohatli díky
jeho velkodušnosti,
se poté nechovali
tak velkoryse,
nýbrž velmi draze druhým
prodávali to,
co je nic nestálo;
a nejsou tak
laskavé povahy
jako on, nepředali by
svoje vědění nikomu,
kdo by
neměl moc
je odměnit.
Zkrátka, Sokrates
učinil město Atény
slavným
po celé Zemi;
a tak, jako se
o Lykasovi říkalo, že je
ctí Sparty, neboť na vlastní
náklady hostil
všechny cizince,
kteří přišli na slavnosti
Gymnopedie,

tak se může,
ještě oprávněněji,
říci o Sokratovi,
že byl chloubou
Atén, on, který
učinil celý svůj život
neustálým šířením
dobroty a ctnosti
a který, uchovávajíc
pro celý svět otevřeny
poklady
neocenitelné hodnoty,
nikdy neposlal žádného
člověka ze své společnosti
jiného, než ctnostnějšího
a zdatnějšího
v principech cti,
než byl dříve.
Proto, dle mého názoru,
kdyby s ním bylo zacházeno
dle jeho zásluh,
měli by jej
spíše dekorovat
veřejnými poctami,
než jej odsoudit
k potupné smrti.
Neboť proti komu
nařizují zákony
trest smrti?
Není to proti zlodějům,
lupičům, lidem vinným
ze svatokrádeže,
těm, kdo prodávají lidi,
kteří jsou svobodní?
Ale kde v celém světě
můžeme nalézt člověka
více nevinného
ze všech těch zločinů,
než Sokrata?
Můžeme o něm říci,
že kdy byl
ve shodě
s nepřítelem,
že kdy rozdmýchával
jakékoliv nepokoje, že kdy
byl příčinou povstání
nebo jakéhokoliv jiného
podobného zla?
Může jakýkoliv člověk
proti němu prohlásit,

že kdy zadržel jeho
majetek, nebo mu způsobil
alespoň újmu?
Byl kdy vůbec
alespoň podezřelým
z kterékoliv z těchto věcí?
Jak je tedy možné,
aby byl vinným
ze zločinů, ze kterých
byl obviněn;
když, namísto
nevíry v bohy,
jak tvrdí žalobce,
je zjevné, že byl jejich
upřímným milovníkem?
Namísto
kažení mladých,
jak proti němu dále
uvádí, učinil svojí
prvořadou povinností
vysvobodit své přátele
z moci každé
trestuhodné vášně,
a inspirovat je
horoucí láskou ke ctnosti,
nádheře, ozdobě
a štěstí rodin,
stejně jako států?
A když je toto skutečností
(a skutečností to je,
neboť kdo to může popřít?),
není nepochybné,
že Republika mu
byla velmi zavázána
a že mu měla
prokazovat
nejvyšší pocty?